СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.
ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 188. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 14-го серпня, 1937. VOL. XLV. No. 188. Jersey City, N. J., Saturday, August 14, 1937. THREE CENTS

БОРОТЬБА ЗА НОМІНАЦІЮ СУДДІ В СЕНАТІ

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт іменував сенатора Гюга Блека з Алабами членом найвищого суду Злучених Держав на місце уступилого судді Вен Дівентера.

Номінація була наче сигналом для вибуху нової опозиції в сенаті, що має цю номінацію потвердити. Сенатор Блек саме був досі вірним прихильником президента Рузвелта в усіх його реформах „нового розділу". Він був теж автором закону про робітничі відносини. Його номінацію тому вважають противники Рузвелта в конгресі киненим їм визовом. Вони збираються поборювати його всіми способами.

Ця боротьба поширюється й на цілий край. Вилйем Ґрін, президент Федерації Праці, та Джан Луис, голова Комітету Промислової Організації, заявилися за Блека, але велика маса краєвої преси виступає проти Рузвелта.

ОБСТРУКЦІЯ ПОВАЛИЛА ЗАКОН ПРОТИ ЛІНЧІВ.

ВАШИНҐТОН. — Коли в сенаті піддано під дебати проєкт Ваґнера проти лінчів, південні сенатори почали проти ухвалення цього закону справжню обструкцію. Щоб не унеможливлювати ухвалення потрібних законів, прихильники уряду мусіли згодитися відложити ухвалення цього проєкту на наступну сесію в 1938-мім році.

ПІВДЕННІ СЕНАТОРИ ДОМАГАЮТЬСЯ ПОЗИЧОК НА БАВОВНУ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатори з південних стейтів, що управляють бавовну, домагаються, щоб федеральний уряд давав фармерам позичку на бавовну до висоти 10 центів за фунт. Президент Рузвелт стоїть на становищі, що уряд може давати позички на бавовну тільки тоді, як уряд буде мати контролю над скількістю управлюваної бавовни. Боротьба ведеться покищо в сенатськім комітеті для рільничих справ.

ОПОЗИЦІЯ НАТИСКАЄ НА СКОРЕ ЗАКІНЧЕННЯ СЕСІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Не зважаючи на те, що полагодження сенатської обструкції проти антилінчового закону усунуло головну перешкоду для ухвалення інших проєктів, ворожа президентові частина конґресу не хоче допустити до ніяких ухвал, признаних урядом за потрібні, але добивається розпущення конґресу на літні вакації. Чим більше наближається закриття сесії, тим більше зростає глота неполагоджених справ і тим більше опозиція марнує час конґресу.

19 ЛЮДЕЙ ЗГИНУЛИ ПІД РУМОВИЩАМИ ПОВАЛЕНИХ ДОМІВ.

НЮ БРАЙТЕН (Стетен Айленд, Ню Йорк). — Завалення трьох домів на Ню Стріт підчас бурі в середу забрало багато більше жертв у людях, як спершу припускали. Досі зпід румовищ добуто вже 19 тіл жертв катастрофи, а двох осіб іще не можуть знайти. Досліди показують, що причиною завалення домів було підмулення фундаментів цих домів дощевою водою.

Між жертвами катастрофи є: Адам Малицький, 26 літ; Бесі Малицька, 20 літ; Вірджінія Будник, 28 літ; Тома Будник, 2 роки; Гелена Будник, 6 років; Вірджінія Будник, 4 роки; Тоні Пшибильскі, 22 роки.

ҐАЗЕТА ПРИЗНАЛА ҐАЗЕТЯРСЬКУ ЮНІЮ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — Власники ґазети „Нюарк Леджер" підписали контракт з Нюарською Ґазетярською Ґілдою, признаючи її юнією, з котрою вони мають умовлятися за умовини праці редакційних робітників.

АМЕРИКА НЕ БУДЕ ЗБІЛЬШАТИ ВІЙСЬКА В КИТАЮ.

ВАШИНҐТОН. — Департаменти стейту, війни й фльоти постановили не збільшати числа американських жовнірів у Шанґгаю, що там мають охороняти американських горожан. Є там тепер 1,100 вояків.

ЗУДАРИЛИСЯ КОРАБЛІ.

БОСТОН (Месечусетс). — Пасажирський корабель „Дочез оф Атол" зударився серед мряки з данським товаровим кораблем „Мейн" яких 180 миль від цього порту. „Мейн" затонув. „Дочез оф Атол" перебрав на свій поклад усіх моряків „Мейна" й поплив до Квібеку. Зударення було таке сильне, що вибило в боці „Мейна" 40 стіп довгу діру.

КАРАЮТЬ ШАЙКУ ВИКРАДАЧІВ ОСІБ.

БИНҐЕМПТОН (Ню Йорк). — У місцевім суді скінчилася розправа проти 8 осіб, котрих уряд обвинувачував за участь у шайці для викрадання людей. Кожного з членів шайки засуджено на вязницю від 28 до 77 літ.

ПРОТЕСТУЮТЬ ТАМ, ДЕ ЇМ ВИГІДНО.

Минулого тижня невідомі літаки обкидали бомбами італійський, англійський й французький корабель. Два перші зазнали поважних ушкоджень. Внаслідок цього англійський уряд вислав протест до уряду ген. Франка, а Італія вислала протест до лівого уряду.

МІРЯТЬ ПИЯНСТВО МАШИНОЮ.

У суді в Індіянаполис суддя приняв як доказ на розправі проти людей, обвинувачених за пиятику, показання машини до мірення опяніння, придуманої д-ром Ролом Гарджером, стейтовим знавцем отрут. Машина, звана д-ром Гарджером „дранкомітер", має два бальони, в котрі пробована людина вдихає з легенів своє повітря. Як це повітря, входячи в червоно забарвлене повітря, робить це повітря синім, то це має бути знаком, що людина пяна.

ПО БОЛЬШЕВИЦЬКИ.

Книжка з початком на кінці, тобто зле оправлена, появилася недавно на советських книгарських полицях. Хоч цікава змістом, бо про советське „будівництво", всеж влада мусіла її сконфіскувати з приводу тієї „маленької" недокладности, що кінцеві розділи були в ній на початку й навпаки.

В ЧЕРВОНІЙ ЕСПАНІЇ ЧИТАЮТЬ НАЙБІЛЬШЕ ЄВАНГЕЛІЄ.

Власник одної малої книгарні у Мадриді заявив кореспондентові „Манчестер Ґардіян", що підчас домашньої війни продав більше примірників св. Письма, ніж за ввесь час існування своєї книгарні. Широкі кола еспанського громадянства починають щораз більше цікавитися св. Письмом внаслідок нагальної протирелігійної пропаґанди.

ПРАЦІ НАД ВИСТАВОЮ.

На фасаді Адміністраційного Будинку світової вистави в Ню Йорку в 1939-тім році уставлено величезну горорізьбу „дух вистави". Різьба представляє героїчну постать жінки, високу 27 стіп, що відслонює заслону, яка закрие вид міста хмародерів.

ГРАБІЖ В УКРАЇНСЬКІЙ МОЛОЧАРНІ У ЛЬВОВІ.

До молочарні Стефи Бігунівної (Жовківська 66) прийшов невідомий молодець і, заплативши їй 50 ґрошів 10-злотівкою, взяв решту 9.50 зл. По хвилині прискочив до Бігунівної й, ударивши її кулаком між очі, вирвав від неї свою 10-злотівку й утік у невідомому напрямі.

ЦИГАНИ БЮТЬСЯ.

Вибори циганського короля відбилися значним відголосом теж у СССР. Між іншим у Ленінграді дійшло до крівавої бійки між прихильниками вибраного короля й їхніми противниками. Советська преса й тут добачує руку „клясово ворожих елементів". Арештували 15 провідників у розрухах.

БРАЗИЛІЯ БУДУЄ КОРАБЛІ.

Міністер мореплавства, адмірал Арістідес Ґельґем, заявив представникам преси, що фальшиві ті поголоски, нібито бразилійський уряд законтрактував інжинірів Злучених Держав, щоб вони помагали при будові воєнних кораблів. Міністер ствердив, що Бразилія зовсім до цих будов не потребує чужого персоналу, бо має високо освічених і досвідчених своїх техніків. Крім того відтепер корабельні варстати вже настільки технічно вивінувані, що Бразилія сама буде будувати воєнні кораблі й не буде їх замовляти поза кордонами. Варстати докінчують будову корабля „Паранаїба".

КАЦАПНЯ ДІЄ.

У Костарівцях, Сяніччина, був парохом українець о. П. Салук. За те його т. зв. апостольська адміністрація усунула, а дала москвофіла Венгриновича. Він розвязав українське церковне товариство „Апостольство Молитви" і братство „Найсвятішої Евхаристії", до того грубо поводиться з парохіянами. Люди не ходять через те до церкви і внесли на нього жалобу до Риму.

ПОМЕР „КОРОЛЬ КАПЕЛЮХІВ".

У Відні помер цими днями на удар серця в часі альпіністичної вистави Карло Ґабіґ. Це був один із найбагатших фабрикантів капелюхів в Европі.

ЧОЛОВІК, ЩО НЕ ПИВ АЛЬКОГОЛЮ.

У місті Туслі, в Герцеґовині, помер недавно торговець кіньми Ібраґім Топуліч. Він мав 103 роки, був 24 рази жонатий і залишив 38 дітей, які всі жиють. Топуліч був ревним визнавцем Магомета і тому теж ціле своє життя не випив ні каплі алькоголю.

ЗОРІ, ЩО ВИБУХАЮТЬ.

Від часу до часу астрономи спостерігають, що деякі зорі нараз починають ставати яснішими, а опісля знову блїднуть. Є зорі, що стають все яснішими та яснішими кілька місяців. Опісля їх ясність заникає кілька місяців. Спершу астрономи думали, що така зоря, що нараз почне ставати яснішою, дуже скоро зближається в напрямі нашої землі. Якби так було, то неодна зоря грозилаб скорше чи пізніше розбити нашу землю. Тепер ми знаємо, що ніяка зоря не може так скоро зблизитися до нас, чи віддалюватися від нас, щоб ми могли запримітити її за місяць, два. Ми тепер знаємо, що коли якась зоря нагло почне ставати яснішою, то значить, що вона вибухнула з якоїсь причини, і поки вибух продовжується, доти вона стає яснішою. Колиж така зоря опісля переміниться в нове зоряне мряковиння, з якого знов почне народжуватися новий світ, у тім часі її ясність знову зменшується. Таких зірок, що нараз почали були ставити яснішими, а опісля знов темнішали, спостережено вже багато. Таку зорю спостережено також у грудні 1934 року.

МІЖНАРОДНЯ ВИСТАВА РЕКЛЯМИ.

У рамках міжнародного реклямового конґресу, який відбувся від 5—10 м. м. в Парижі, зорґанізували були виставу реклями, що творила найкращий перегляд міжнародніх осягів у ділянці пропаґанди й реклями. Зокрема підкреслені були відділи світляної і радіової реклями. В окремім будинку були зібрані европейські й американські видавництва.

ЗАБОРОНИВ СПІВАТИ „БОЖЕ ВЕЛИКИЙ".

Недавно тому видав о. Сембратович, парох Бахова у Дубеччині, пов. Перемишль, заборону співати у церкві „Боже Великий", бо, мовляв, „ніякої України не було і не буде". Згаданий „атец" це провідник москвофільських недобитків.

ПЛІДНА МАТИ.

21 дітей зродила 47-літня Антоня Цоколі в Калябрії, в Італії. Вона осягнула щодо скількости дітей рекорд у материнстві в Европі.

ВТЕЧА ПЕРЕД СМЕРТЮ.

В одній місцевості в Мадярщині знайшли селяни конаючого бузька. В його крило була вбита стріла. Показалося, що такими стрілами стріляють дикі племена в Африці. Отже бузька ранили в Африці й він зо стрілою в крилі зміг іще прилетіти до Мадярщини.

ГЛИБОКА СТАРІСТЬ.

Глибокої старости дожив рибалка Лука Яшков у Ґурґієві в Казакстані в СССР; він покінчив саме недавно 133 роки, має всі зуби й читає без окулярів.

СМЕРТЬ ВІД ҐРОМУ ПІД ПОЛУКІПКОМ.

На передмісті Познаня Ґорчин двоє дітей сховалися перед бурею під полукіпок жита. Якраз у цей полукіпок ударив грім і одного з них убив на місці, а другого смертельно поразив.

„БОЖЕСЬКА КОМЕДІЯ" ПО ЦИГАНСЬКИ.

Циганський переклад Дантової „Божеської Комедії" злагодив 26-літній циган Лязареску.

КАРА ЗА ПЕРЕЛЮБСТВО.

Виключили з партії й зо школи вчителя в Турингії за те, що він допустився подружої зради з жінкою свого приятеля.

ЖЕРТВИ ГРОМУ.

В селі Торськім грім убив свідомого громадянина Михайла Голодена, який брав живу участь у національнім громадянськім житті. Належав до „Просвіти", грав в орхестрі, був організатором у „Лузі" (четарем). Грім постиг його при праці в полі при підгортанні картоплі. Його товариша Хімляка Тадея тільки пригомшило і є надія втримати його при житті, хоч його стан доволі ґрізний. Громада справила Голоденові величавий похорон.

ЯК ВИГЛЯДАЮТЬ ЖНИВА В СОВЄТАХ

МОСКВА. — Советські часописи „Правда" й „Ізвестія" з 17 липня ц. р. признаються, що жнива цього року йдуть значно гірше, ніж минулого. Вкупі з тим вони дають причини цього. „Правда" каже, що причиною цього є те, що механіки, які орудують комбайнами, не дістають за свою роботу заплати, бо їх заплату директори машино-тракторних стацій забирають на свої потреби, а машиністи фактично працюють тільки за харч. „Ізвестія" наводять, що завідуючі машино-тракторними стаціями в азовсько-чорноморських околицях впродовж півтора року вкрали вісім міліонів рублів; в катеринославській области минулого року пропало чотири міліони, в царицинській области шість міліонів, в донецькій области поверх шість міліонів.

ПОГОЛОСКИ ПРО АРЕШТ ДИМІТРОВА.

МОСКВА. — В добре поінформованих кругах говорять, що Димітров, голова III. Інтернаціоналу, якого суджено в гітлерівській Німеччині й опісля випущено на волю, в своїй комуністичній країні діждався цього, що його арештували. Сталін уже віддавна дивився кривим оком на роботу Димітрова, який своєю інтернаціональною пропаґандою завдавав нераз клопоту суто московським інтересам, чи радше інтересам панівного сталінського режіму. Тепер Димітрова арештували і він матиме велике щастя, коли „соціялістичний край" поступить із ним так, як край „тричі-проклятий фашистівський".

ПОЛЯКИ НЕ ЛИШАЮТЬСЯ ПОЗАДУ БОЛЬШЕВИКІВ.

ЛЬВІВ. — Польська поліція в днях 28 і 29 липня арештувала в Топільниці, турчанського повіту, голову місцевого „Лугу", Сеньківського, і девять рядових луговиків. Польська поліція арештувала тих діяльних місцевих українців на звичайний донос члена польської орґанізації „Звйонзку Шляхти Загродовей", Юзя Матковського, що йому хтось викосив уночі коноплі і лен. Підчас арештовань поліцай Древняк між іншим сказав: „Хочете України? Будуйте собі за Збручем Україну, не тут".

ВИСОКИЙ РІВЕНЬ КООПЕРАТИВ „МАСЛОСОЮЗУ".

ЛЬВІВ. — Про високий рівень українських кооператив „Маслосоюзу" свідчить така, ніби назверх мала, новинка, яка появилась у львівському жидівсько-польському часописі „Хвілі": „Перед суддею Стшембовським відбулася розправа проти бувших членів управи польської кооперативи в Делієві, Н. Войнаровича і Н. Голубеля. Переведена контроля книг виказала брак квоти 1,600 злотих. Члени управи оборонялися тим, що в Делієві існує українська кооператива „Маслосоюзу", яка конкурувала з польською кооперативою. Щоб не втратити доставців, польська кооператива мусіла платити доставцям такі самі ціни за сметанку, як „Маслосоюз", і через те забракло в касі 1,600 зл. По розправі суд увільнив підсудних".

КРАДУТЬ, ЯК КРУКИ.

ПЕРЕМИШЛЬ. — Перед окружним судом у Перемишлі станув бувший староста з Яворова, Вонс, враз зо своїми спільниками, за поповнення ріжних крадіжів. Пан староста присвоїв собі з фондів літньої кольонії 57 тисяч злотих. Уживав підроблених рахунків з підробленими підписами і в той спосіб присвоював собі публичний гріш.

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА.

ЛЬВІВ. — Обговорючи тяжку долю українського села у львівському „Ділі", селянин Кузьмович говорить: „Недуга, що її відчуває нині село, є тяжка і затяжна та вимагає не тільки тимчасових вприскувань, але радикальних засобів, якщо вона не має погіршитися. Правда, коли йде про українського селянина, то держиться ще на поверхні, але тільки завдяки своїй незвичайній видержливості. Український селянин зуміє жити цілими місяцями пісною бульбою, без хліба, а в найкращім випадку відтовщеним молоком із кружлівки. Та навіть та видержливість українського селянина має свої межі. З причини невідповідного віджививлювання молоде покоління вироджується, нидіє, стає менше відпорне на всякі недуги, і це найкраще пояснює найбільший відсоток смертности на наших землях".

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ.

ВАРШАВА. — В Байтені, в Опільському Шлеську, вибухли недавно протижидівські заворушення. Християн не допускають до закупна по жидівських склепах. Жидівські склепи нищать. Між іншим, здемолювали також божницю в місті. В протижидівських демонстраціях бере участь німецька молодь.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc,
at 81 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

САМОЛІКВІДАЦІЯ ГЕТЬМАНСЬКОГО РУХУ

„Рада Присяжних Українського Союзу Хліборобів-Державників" розіслала до української преси комунікат, у котрім повідомляє, що вона на своїм засіданні, котре відбулося 16-го липня цього року, постановила розвязати Український Союз Хліборобів-Державників, бо, мовляв, він „у теперішних обставинах не може по совісті виконати добровільно принятих на себе обовязків супроти рідної Української Землі, супроти Української Нації та Української Держави".

Як відомо, Український Союз Хліборобів-Державників це політична орґанізація гетьманців, себто людей, що на їх думку Україна повинна би бути зорґанізована як монархічна держава, на чолі котрої має стояти монарх з титулом гетьмана. Така держава, на думку ідеольоґа цього руху, відповідалаб найкраще психіці й традиціям українського народу. Ця орґанізація зверталася виразно проти думок і програм будування української держави на демократичних основах і була, якщо не рахувати большевизму українською струєю, першою виразно антидемократичною струєю серед українців у повоєннім часі. Вона стояла за те, що всі уряди на Україні мають походити з номінації монарха-гетьмана, а не з вибору народу, і стояла на клясократичному становищі, признаючи за панівну клясу великих земельних власників.

Ідеольоґом, себто тим, що обробляв ці думки в одну розумову систему, був відомий письменник Вячеслав Липинський, а виразником, живучим символом, руху був бувший царський ґенерал Скоропадський. Коло його особи пробували гетьманці злучити стільки льояльности, скільки звичайно гуртується коло особи монарха в монархічних країнах. Одначе між Скоропадським і Липинським, себто символом ідеї й ідеольоґом, виринали поважні непорозуміння. Остаточно Липинський закидав свому монархові такі поважні політичні помилки, які рівнялися зраді інтересів українського народу. Не зважаючи на цю незгоду, гетьманський рух іще далі животів, хоч від виступу Липинського втратив багато притягальної сили.

Які саме причини заставили тепер „Раду Присяжних", що в орґанізації займає місце „коронної ради" при монарху, виступити з таким рішучим і далеко йдучим потягненням, як розвязання „Українського Союзу", в голословної балачки про неможливість працювати по совісті за ідею догадатися нелегко. Одначе, які причини цього не булиб, сама заява „Ради Присяжних", коли в ній між підписаними є її голова, Й. Мельник, та такі діяльні члени, як Ол. Скоропис-Йолтуховський, а що важніше, ґраф Монтрезор, зять Скоропадського, робить на українську пресу враження „акту самоліквідації відповідального проводу гетьманського руху". При гетьманській орґанізації ще лишилося кількоро людей, звісних із політичної праці, але по цьому другому вже розбитті в гетьманській орґанізації вони при найкращій волі не потраплять зібрати стільки впливу, скільки вимагає зреалізування гетьманської ідеї. Орґанізація либонь уже ніколи не піднесеться з удару, який їй завдала власна коронна „рада".

ПРО СЕКТУ „БІГУНІВ" У СОВЄТСЬКІЙ РОСІЇ

Ярославський, провідник „воюючих безбожників", пише в „Більшовику", а С. Крушинський у „Комсомольській Правді" про успіхи, які в останніх роках (зосібна по масовім нищенні церков у перших часах колективізації) досягнула секта „вандруючих християн", звана простим народом **„бігунами"**.

Обидва автори признають, що „бігуни" існують уже довше як двісті літ. Вони зискували на початках своїх прихильників зоміж „старовірів", що втікали від релігійних переслідувань, а також зоміж кріпаків (панщизняків), що втікали від своїх злющих дідичів.

Перед революцією „бігуни" майже вже цілковито були щезли, але тепер вони знову сильно розмножились. А саме, „бігунами" стало багато селян, що поховалися перед большевицьким „розкулачуванням", і ті селяни, котрі з релігійних причин не признавали большевицького панування і т. ін.

В теперішніх часах повстала з „бігунів" сильно розгалужена своєрідна орґанізація. Вона має вироблені правила конспірації та свої тайні схов-ки, і то навіть під землею. Має однак і „явні кватири" по містах і в колхозах.

Секта та доповнюється втікачами із засланих большевиками людей, такими, що втратили право на пашпорт і дає пристановище також підросткам „беззахисним". Провідники тої секти видають своїм прихильникам свої власні пашпорти. Є це картки, в котрих зазначено, що „рабу Божему" чи „рабі Божій" приказано „займатися чесною роботою, пильно працювати, а їсти та пити в міру". З такими картками в руках вони дістають захист по містах і селах у „леґальних громадян", а дістають також легко й роботу.

„Бігуни" проповідують по всім краю, що скоро буде війна і що тоді советська влада впаде. Зрештою серед них є всілякі напрямки. І так, одні говорять, що советська влада означає панування Антихриста та що по її поваленні настане Страшний суд. Інші ведуть аґітацію за те, щоб „отречися от міра". „Міроотречники" взивають, щоб ховатися перед Антихристовою (себто большевицькою) владою та спасати свою душу.

Треті нарешті взивають, щоб іти слідами старовірів-„самосожегателів" (що самі себе живцем палили) з сімнацятого століття. „Краще — кажуть — убити себе самого, ніж погубити свою душу, роблячи уступки безбожній владі".

Останніми часами видали большевики розпорядок, щоби проповідників тої „їдовитої секти" розстрілювати.

Відповідно до того розпорядку розстрілено недавно у Вятці проповідника „бігунів", Христофора Зирянова.

Минулого року вимордували цілу низку своїх учених-техніків. Цього року помордували своїх найвизначніших військових командантів. А тепер узялися мордувати першого ліпшого стрічного, коли на нього хтось зробив донос, що він „ворог народу".

Іван Н.

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА КООПЕРАЦІЯ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Недавно тому були оголошені статистичні дані про сільськогосподарську кооперацію для закупу та збуту в Злучених Державах за рік 1936*). Автор цієї праці, відомий статистик та сільськогосподарський економіст, знаний у кооперативних колах зо своїх попередніх праць, між іншими з брошури про кооперативні фармерські торговельні орґанізації за роки 1920—1935 (Вашинґтон 1936). Через це тільки що опубліковані статистичні дані є незвичайно цікаві.

За цими даними, скількість фактично працюючих сільськогосподарських кооператив при кінці сезону 1935/36 досягала 10,510. Іншими словами, скількість функціонуючих кооператив за останніх пять років зменшилася на 1,500. Зменшення це пояснюється передвсім злиттям кількох кооператив в одну; далі, значними скількостями приватних торговельних аґентів, що успішно конкурують із кооперативами та спричиняють замкненню декотрих з них. Зменшення кооперативної торговлі особливо відчувається в царині збуту худоби та продуктів скотарства. Кооперативи для збуту зерна та овочів зменшилися щодо числа, але трохи збільшилися щодо скількости своїх членів.

З 10,500 функціонуючих кооператив 29% займаються продажем зерна; 32% торгують молочними продуктами; 10% займаються збутом продуктів скотарства, а 10% продажем овочів та ярин. В усіх 10,500 кооперативах нараховувано 3,660,000 членів, з яких на молочарські кооперативи припадало 720,000 членів, на кооперативи для збуту зерна 610,000, а на кооперативи для продажу худоби 600,000.

Цілковитий оборот кооперативної торговлі згаданих вище кооператив досягав упродовж звітового року суми 1,840 міліонів долярів; з неї 86% припадають на кооперативи для збуту, а 14% на кооперативи для закупу.

Згадана вище сума обороту для продажу-закупу сільськогосподарськими кооперативами Злучених Держав за рік 1935/36 вражає своєю великістю. Цей оборот перевищує обороти сільськогосподарських орґанізацій кожної іншої країни. Німеччина зі своїми оборотами сільськогосподарських кооперативних осередків на суму 453 міліони американських долярів (за рік 1934**) стоїть щодо абсолютної суми на другім місці по Злучених Державах. Ми не наводимо тут порівняння оборотів американської сільськогосподарської кооперації з оборотами советського Союзу: самі її керовники дуже добре розуміють, що 36 міліярдів швайцарських франків, на яку то суму советська влада оцінює обороти своїх кооператив (куди входять, між іншим, і обороти споживчих товариств та обороти державної торговлі советського Союзу), речі не до порівняння, коли балакають про обороти сільськогосподарської коперації даної країни. Але коли ми поводимося глибше до мови цифр при захованні засади „цетеріс парібус" (при інших рівних умовах), як основної передумови порівнянь, то знайдемо дуже цікаву річ: значне наближення розмірів оборотів за даний період сільськогосподарських кооператив Злучених Держав з оборотами тоїж катеґорії кооператив у Чехословаччині.

Та справді: за господарський рік 1934/35 сільськогосподарські кооперативи Злучених Держав продали на суму 1,330 міліонів долярів (біля 41 міліярдів чехословацьких корон при курсі 1 доляра=28 Кч. За той же період сільськогосподарські кооперативи в Чехословаччині продали на суму біля 4,338 міліонів Кч***).

Здавалосяб — величезна ріжниця.

Одначе колиб для наближення (навіть і грубого) до засади „цетеріс парібус" ми звели загальні обороти сільськогосподарських кокоператив продажу в Злучених Державах та Чехословаччини до обороту на одну душу населення, то повстав би інший образ. У Злучених Державах 126 міліонів населення, в Чехословаччині — 15. У Злучених Державах на одну душу населення, на підставі вище згаданих даних, припадає оборот продажу біля 325 Кч., а в Чехословаччині — коло 290 Кч. Ріжниця досить значна, але всеж обороти сільськогосподарських коператив Чехословаччини наближаються до оборотів тоїж катеґорії кооператив у Злучених Державах. Цікаво, що зробивши таке порівняння, в Німеччині на одну душу населення випаде всього лише 195 Кч.

Правда, в Чехословаччині на величезне збільшення оборотів кооперативного продажу в розгляданім нами періоді часу мав велике значіння тісний контакт, що існував між кооперативами для продажу та хлібним монополем. Але сама можливість таких поважних оборотів сільськогосподарських кооператив у Чехословаччині доказує існування великанської сили кооперативних орґанізацій у цій країні. З другого боку, могутній зріст чехословацької сільськогосподарської кооперації ще більше підкреслює величезні успіхи сільськогосподарської кооперації в Злучених Державах, які, не зважаючи ні на що, далі займають серед сільськогосподарських кооператив цілого світу перше місце щодо розмірів кооперативної торговлі.

Проф. С. Бородаєвський.

*) Statistics of Farmer's marketing and purchasing associations. 1933/36 mark. season, by R. H. Elsworth, Washington, D. C., 1937.

**) Organizations cooperatives. Geneve, 1936. Dr. Hulka. La cooperation agricole en Tchecoslovaquie. Paris, 1936.

***) Dr. A. Hulka. La cooperation agricole en Tchecoslovaquie. Paris, 1936.

ПІСЛЯ МЕНШЕСТЕВОГО КОНҐРЕСУ У ЛОНДОНІ

З нагоди меншестевого конґресу в Лондоні анґлійська преса помістила низку статтей на ті теми, звертаючи увагу на велике значіння для Европи меншинного питання.

Ще підчас конґресу помістив „Дейлі Телеґраф" (з 14. липня) довгу статтю Віктора Ґордона Леннокса п. з. „Чи европейські меншини збільшують небезпеку війни? — Конференція буде обговорювати в Лондоні їхні скарги". До статті додана мапа східньої й середньої Европи з зазначенням тих держав, які є звязані меншестевими договорами.

Той сам часопис подає 16. липня дальший звіт з нарад конґресу меншин, як також зміст принятих резолюцій.

„Таймс" з 15. липня подає дуже точний звіт про сам конґрес, особливож зміст промови лорда Дікінсона; почесного члена конґресу, і інших. Стаття звертає увагу на критику системи Союзу Націй у вирішуванні меншестевих справ та цитує резолюції, приняті конґресом у тій справі.

„Бірмінґем Ґазет" з 15. липня і „Оксфорд Мейл" (тоїж дати) містять згадки про конґрес і спостереження.

„Івнінґ Нюс" з 15. липня подає вістку про виступлення баскійської делеґації зо складу конґресу з тої причини, що конґрес не погодився приняти резолюцію, предложену басками, бо звернену проти одної з держав.

„Нюс Ревю" з 22. липня переповідає коротко перебіг конґресу (в статейці під заголовком „Меншини"), та задержується на баскійському інциденті.

Обширну статтю помістив „Кетолик Гералд" з 23. липня; заголовок її „Меншини можуть спричинити війну — Лондонський конґрес перестерігає". В ній є дуже прихильний опис конґресу, зміст промов лорда Дікінсона і полковника С. Л. Мальона. Автор статті називає конґрес „Малим Союзом Націй" і хвалить його поважний підхід до справ. „Конґрес був наче Союзом Націй у зменшеному вигляді, але своїм перебігом міг би бути приміром для асамблеї, на якої рахунок, зрештою, впало багато гірких слів". У статті звертається увагу на велике число петицій, внесених меншинами до Союзу Націй, але з них тільки пару допущено перед комісії. Апарат, який розглядає меншинні справи, не є ані відповідний ані ефективний.

Замітки про меншинний конґрес подали й інші часописи та телеґрафічні аґенції.

З чужинецьких часописів багато місця присвятив меншинним справам денник „Ля Пароль Бульґар", який помістив 17. липня велику передову статтю під заголовком „Велика Британія і національні меншини", а дня 24. липня подав другу статтю, „Меншостеве питання".

(Укбюро, Лондон).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, подає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що місячні збори відбудуться у вівторок, дня 17-го серпня, в год. 7:30 ввечір, в гали де звичайно. Просимо всіх членів бути приявними, бо маємо дуже важні справи до вирішення. Довгуючих членів нагадуємо останній раз, щоб вирівнали свої довги цього місяця, або будуть суспендовані, і щоби опісля не нарікали на уряд, бо братська каса за нікого більше не буде висилати розмету. Поважані члени, возьміть собі примір з інших чужих орґанізацій, в яких де котрі з вас належите і маєте свої вкладки платити точно в означений день, а до своєї рідної орґанізації байдужно відноситесь, бо перетримуєте по кілька місяців, а як суспендується котрого з вас, то нарікаєте. Неприявний член на зборах заплатить 25 ц., а урядник, 50 ц. кари. — А. Іванів, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

К. Міксат.

ВИБОРИ

(3)

— Боже! Що це значить? — подумав я стрівожений.

— Від вас жадаю не багато, — тягнув староста далі. — Мусите мене виручити. Зберете мочимордів, що в місті і в околиці мають багато знайомих. Очевидно, зберете їх в хвилях вільних від всякої роботи, себто під вечір. Вони підуть на ваші запросини дуже радо, бо будете збирати їх в ресторані під маршалком Радецьким. Там будете їх частувати. Дасте їм добре попоїсти і добре напитися.

Я стояв як дурний, чуючи таке. Мене напав жах. Я гадав, що мене проганяють зі служби і тому староста так жартує собі з мене! Староста говорив далі:

— Очевидно, на таке потрібні гроші. Цілком так, як до ведення війни. Цим я не хочу сказати, що це війна. Може до того прийде. Та ліпше булоб, якби обійшлося без війни. Потрібні на це гроші дістанете від мене.

Староста сів на канапі і з турецька підтягнув ноги під себе.

— Я привик так, гегеге... Замолоду я довший час жив у Туреччині...

Глянув мені допитливо в очи, поклепав дружно по рамени і сказав:

— Погано, бо не маємо грошей. Ми довжники, жебраки. Лихі часи. І боярство терпить на тім. В часах моєї молодости було інакше. Тоді всього було досхочу. Що то за пани були з нас, мій Боже! Коли я раз у Відні сидів у льожі двірського театру, прийшов до мене в часі другої перерви камердинер і сказав:

„Їх маєстат (котрий сидів саме просто мене) зволив просити, щоби ви камінь свого перстеня обернули до середини, бо його світло шкодить очам найяснішого".

— Він мене має за дурня, — погадав я — і жартує собі з мене.

Староста хвилю мовчав і вернувся до тої забави в шинку:

— Як ваші товариші вже поп'ються, то вийдете з ними на місто. Вигукуючи, будете ходити вулицями і проголошувати кандидатуру до парляменту.

— Кандидатуру до парляменту? — питаюсь. — Ми вже маємо кандидата і всі знають хто.

— Ви тим не журіться. І не питайте, чому й на що. Це не ваше діло... Щож ви так дивитеся на мене?

— Бо не розумію вас.

— Бо й не треба, щоби ви розуміли це. Для вас, то велика політикка. Якби ви зрозуміли це, то я, або зараз замкнув би вас в арешті, або посадив би вас на моїм місці. А знаєте чому?

— Ні, не знаю.

— То я скажу вам. Староство може мати тільки одного розумного.

В тій хвилі двері відчинилися і Стефа всунула голову.

— Ідемо, чи ні? — спиталась нетерпеливо.

— Іду, іду, — відповів старий.

— Не жду довше!

— Ще лиш хвилинку.

— Ані, ані! —

— Ти гадино, ти! Хіба вже піду.

Звернувшися до мене, староста сказав:

— Піду лиш до сусіднього краму і зараз вернуся докінчити розмову з вами.

Відходячи, Стефа глянула на мене. Мені бачилося, що усміхнулася. Мені вдарила кров до голови.

Я вийшов до першої кімнати і сів при столі. Автоматично оглядаю ще раз альбум. Прийшов на його кінець і здивувався, що переочив мою фотоґрафію. Зачинаю наново з кінця: ще раз і ще раз.

— Що за диво? Тому година бачив я мою фотоґрафію, бубнив по ній моїми пальцями... Невжеж вона вкрала? Не могло бути інакше. Стефа вийняла мене і взяла з собою!

Щастя затуманило мене. Та по хвилі я схопився, щоби вистрибнути з бюра. Коли погадав, що не знаю, куди й чого, я отямився.

На однім кріслі лежала туба, котрою староста говорив до глухмана, писаря Кічки. Я вхопив цю тубу, приклав до уст і крикнув:

— Вона любить мене! Вона любить мене!

Двері відчинилися й увійшов староста, питаючи:

— Ви кликали кого?

— Ні, — відповідаю паленіючи. — Я лиш пробую тубу.

— Правда, ви нудьгували тут. Я купував ріжні бабські дрібнички, бо завтра відвожу жінку до купелів. Після завтра вернуся. До тої пори ви зорудуєте своє. Ось тут маєте на кошти сто ґульденів.

— Кого проголосити кандидатом? — спитався, ще не дуже певний, що староста не жартує.

— Кого хочете. Тільки уважайте, щоби то був ані замудрий, ані задурний. Бувайте здорові!

Я всього того не розумію. Та староста виразно сказав, що я не маю права розуміти таку високу політику.

— Мабуть воно на щось потрібне, тій високій політиці, — погадав я. — Не я буду відповідати за наслідки моєї роботи. Сама, старостою накинена мені робота не тяжка. Як візьмуся до діла обережно, то хоч би скінчилося якою бідою, ніхто не похопиться, що початок був мій... Лиш кого би то зробити кандидатом?"...

Вийшов я на вулицю і став роззиратися. До двацятьох мінут я запросив шість знайомих під маршалка Радецького. Хто був цікавий і питався яка оказія, діставав мою відповідь, що нині мої уродини.

Побачив я також Тодора Мучку, великого богача. Він доробився маєтку, гандлюючи худобою. Коли так думаю, чи і його не запросити би, прийшла мені гадка, що то добрий кандидат на кандидата. Я лиш поздоровив його і під маршалка Радецького не запросив.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

—o—

ЕМАНЦИПАЦІЯ ЖІНКИ.

Кілька днів тому надрукована була в нашому часописі дискусійна стаття пані М., що була подана вперше у львівськім щоденнику „Діло" під заголовком: Чи еманципація принесла щастя жінці?

Еманципація це старе латинське слово, а означало воно в стариннім Римі визволення раба з кріпацтва (дослівно воно значить: випущення з руки). З латинської мови перебрано його до інших мов і почато його вживати в багато ширшім значінню: розуміли під ним не лише визволення з рабства, себто із влади пана, але й визволення зпід впливів, натиску, тощо. Говориться нині про еманципацію одного народу зпід впливів іншого, про еманципацію одної культури зпід натиску іншої, про еманципацію кляс, про еманципацію держави й таке інше.

Під еманципацією жінки розуміємо визволення жінки зпід влади чоловіка, позбавлення чоловіка права керувати жінкою, отже вирівняння прав жінки з чоловіком.

ПРАВО Й ЩАСТЯ.

Стаття п. М. береться розглядати не слушність жіночого домагання визволення жінок зпід впливу, чи влади, чоловіків, а тільки питання: чи приносить доконане вже визволення жінки зпід впливу чоловіка вирівняння її прав з правами чоловіка, щастя, себто почування вдоволення?

„Жінка", український двотижневик, що виходить у Львові заходами центрального жіночого товариства „Союз Українок", думає, що над такими питаннями не повинносѧ навіть дискутувати: „Над чим тут дискутувати? *Над тим*, „чи еманципація принесла жінці щастя"? До речі, в „Ділі" знаходимо на цей запит відповідь неґативну (заперечну). З рівною рацією моглоб „Діло" твердити, що не принесли людству щастя освіта й культура. Але цього воно не зробить, бо тільки на „жіночій сторінці" можна друкувати останні несенітниці".

Що можна про такі справи наговорити останні несенітниці, нема сумніву. Одначе яка рада на „останні несенітниці"? Чи може бути інша рада, як про них заговорити, витягнути їх на денне світло й освітлити з усіх боків так, щоби всі знали, чому вони такі „останні несенітниці"?

ДВА СТАНОВИЩА.

Часопис „Жінка" обурюється головно на цей уступ у згаданій статті про еманципацію жінки й щастя:

„Еманципація відтягнула жінку від родини і накинула їй сухі обовязки бюралістки, вчительки і т. д. Жінка з самостійним заробітком набирає більше чоловічих прикмет, починає сміятися з усяких приписів моралі, а вслід за тим іде вільна любов, розводи і тим подібні явища".

Каже „Жінка":

„І такі речі виписує п. Мандюкова, а друкує їх наш репрезентаційний найповажніший щоденник у пятьдесятьліття появи „Першого Вінка", в якому Уляна Кравченко завзивала жінок „на новий шлях", а Наталія Кобринська доказувала вагу жіночої економічної незалежности".

Як бачимо, пані М. наговорила річей, про котрі „Жінка" не може говорити без сильно піднесених почувань. Таке буває, коли стрінуться з собою люди, що в якійсь справі займають протележні собі непримирні становища. Для п. М. становище „Жінки" певно таксамо абсурдне, як для „Жінки" становище пані М.

Чи не шкода, що пані М. робить лише твердження, а їх не доказує? І чи не шкода, що „Жінка" тільки обурюється, покликується на ювилей „Першого Вінка", тощо, а не доказує розумно свого становища?

„ДЖАБ" ЖІНКИ Й РОДИНА.

Каже далі „Жінка":

„Або інше місце (себто в статті п. М.): „Коли жінка з хистом до самостійного прожитку закладає родину, заробітня праця поза домом дискваліфікує її як дружину, матір і господиню. У такій родині заникають її головні функції".

Питається „Жінка":

„Що воно — ради Бога — значить? Чому редакція бодай не виправила тих нонсенсів, щоб вони сяк-так були грамотні?!"

У статті п. М. є справді деякі чужі слова, котрі звичайному читачеві тяжко зрозуміти. Подивімся, що поможе нам вияснення цих чужих слів.

Слово „дискваліфікує" можна зрозуміти, коли його звязати зо словом „кваліфікує". „Кваліфікувати" значить: доказувати чиїсь кваліфікації, здібности до якоїсь роботи, уряду, посади, тощо. „Дискваліфікувати" значить стільки, що „відкваліфікувати", себто доказати чийсь брак кваліфікацій, здібностей до якоїсь роботи, уряду, тощо. Отже в даному випадку п. М. сказала, що заробітня праця жінки поза домом робить жінку нездібною до обовязків дружини, матери й господині.

Це вже відай ясно, одначе чи правда це? Чому саме заробітня заплата позад домом має робити жінку злою дружиною чоловікові, злою матірю дітям та злою господинею для господарства? Звісно, що їй лишається менше часу для дітей і для господарства, але як вона дітей не має, або як діти тоді в школі, коли вона при заняттю поза домом? І як вона стає гіршою дружиною свому чоловікові через це тільки, що працює самостійно?

ЧИ ЖІНКА НІЖНА ІСТОТА?

„Або ще один родзинок", пише „Жінка", наводячи отсі слова п. М.: Жінка, як істота ніжна, не може знести надто великих тягарів: обовязки родини абсорбують її сили, а коли до цього додати працю поза домом, тоді вона починає фізично підупадати".

„На основі яких фактів", питається „Жінка", „п. Яр. Мандюкова виробила собі про українську жінку поняття, що це „ніжна істота"?

І „Жінка" подає у відповідь такі факти: „Може з обсервації наших селянок, тих фізично і духово тугих істот, мабуть найкращих представників української раси? А може наша інтеліґентка, ця загарована від рана до ночі в одній особі наймичка й пані, яка тільки своїм звичайним господарським змислом і роботящістю утримує українську родину на сякій-такій культурній площині, є ніжною істотою?"

ЧИ УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ В МИНУЛОМУ БУЛИ НІЖНІ?

Далі „Жінка" переходить від фактів теперішньости та звертається до фактів минулого:

„Чи ніжними істотами були напр. княґиня Ольга, сотникова Завистна та безліч інших відомих і безіменних геройок нашої історії? Чи ніжною істотою була Леся Українка, та жінка, яка в кволому тілі мала незломаного духа і яку наше молоде жіноцтво вибрало собі на патронку? Чи доказом ніжности жіночого орґанізму було те, що коли в часі голоду у Великій Україні 1933 р. смерть косила не тільки дітей і старців, але й мужчин, сильних мов дуби, тоді одне жіноцтво виявляло найбільшу витальну силу і відпорність? Час уже залишити вкінці ці забріхані сентиментальні декларації про „ніжні істоти", деклямації і фрази, які життя заперечує на кожному кроці!"

І додаймо до цього: чи історія української іміґрації в Америці доказує, що українська жінка така ніжна істота, якій праця поза домом підриває здорвля?

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

УКРАЇНІКА В АНГЛІЙСЬКІЙ ПРЕСІ

В квартальнику „Істерн Чорчес Квортерлі" (липень 1937) появилася обширна стаття д-ра В. Ю. Кисілевськокго на тему „Українська католицька церква і її місія". До статті додано фотоґрафію митрополита Андрія Шептицького. На підставі історичних фактів вказує автор на становище й на місію української католицької церкви у східній Европі.

„Юніверс", „Теблет" і інші часописи подали опис величавої літургії, відправленої в церкві св. Патрикія в Лондоні 2. липня в українському обряді, шістьма ново висвяченими священиками, які задержалися кілька днів у Лондоні в переїзді до Канади.

Про масові арештування в Україні подає дальші відомости „Дейлі Телеґраф" (і інші часописи) з 22, 23, 24, 26 липня. Цього разу, як пише кореспондент згаданого часопису, попалося редакторам большевицьких часописів в Україні, де переведено „чистку" в комісаріяті фінансів. Там арештовано крім самого комісара Райкіса також і його заступника і цілу низку урядовців, яких московська преса називає „бандою ворогів народу".

(Укбюро, Лондон).

Нагробник.

На нагробнику своєї жінки нещасний вдовець казав викути отсі зворушливі слова:

— Слези мої не воскресять її і тому я плачу.

ПОСМЕРТНА ОПОВІСТКА.

Дня 11-го серпня б.р., помер у 48-мім році життя **Степан Панас**, член від. 246 У. Н. Союзу в Кромптон, Р. Ай.

Покійний походив зі села Голосковичі, повіт Броди. Полишив жену і доньку. Покійний був спокійної вдачі і добрим українцем, ніколи не відказався від жертви на українські справи.

Похорон відбудеться в суботу, дня 14-го серпня.

В. И. П.

Антін Чехов.

ПОМИЛКА

Петро Петрович Стрижин, свояк жінки полковника Іванова — той сам, якому минулого року вкрали н о в і с е н ь к і кальоші — точно в другій по півночі вернувся з хрестин. Щоби нікого не будити, роздягнувся в ждальні та напотемки, навшпиньки ввійшов до спальні.

Стрижин виглядає на добродушного, живе правильно й поміркувано, а книжки читає лише морально-релігійного змісту. Приняв, щоправда, запросини на хрестини, та це лише тому, що так випадало. І випив із цієї нагоди щось чотири чарки горівки та скляночку вина, що смаком пригадувало трохи оцет, а трохи рициновий олійок. Та не в цьому річ, бо такі напитки — то наче морська вода або як слава: чим більше пити, тим більша спраґа. Тому нічого дивного, що й тепер засохло йому в горлі.

— Здається мені, — прийшло йому на думку — що там у кутку в шафці бачив я горівку. Можна би ще собі ґольґнути чарочку... Таж Дарочка не пізнає...

Ще не міг рішитися, аж вкінці спраґа взяла верх над страхом. А як намацав там фляшку й чарку, налив, перехрестився та випив. Нараз сталося з ним щось незвичайне. Наче бомбою підкинений, відскочив від шафи та впав на куфер. В очах йому заіскрилося та в грудях заперло, а на всьому тілі почув таке вражіння, начеб його кинули в калабаню, повну пявок. І здавалося йому, що замість горівки проковтнув динаміт, який його на шматки розірвав разом із усією хатою, з усією вулицею... Голова, руки, ноги — все це повідриване полетіло десь до чорта, десь наче в простори...

І хвилину так на куфрі лежав неповорушно, майже не віддихав, а як вкінці встав, спитав сам себе:

— Деж я?

А як знову опритомнів, передівсім д і й ш о в до нього гострий, неприємний запах нафти.

— Гей, мої панове! Тоце я хіба нафти напився! Ісуне Христе!...

І на думку, що він отруївся, раз холодно, раз горячо йому. А що то була нафта, вже ні трохи не сумнівається — доказує це не лише запах, а й те, що в горлі пече його, в голові шумить, у жолудку болить. Тому то, що чув недалеку смерть, погодився з долею, а бажав уже лише попрощатися зо своїми — йде до Дарчиної спальні. (А була це стара панна, далека своячка; він віддав їй управу дому, як повдовів).

— Дарцю! — вже з порога говорить плаксивим голосом — Дарочко!

У темноті чути спочатку якесь воркотіння, а потім глибоке зітхання.

— Дарочко!

— А що там знову? — загремів гострий жіночий голос. — То ви? Вже вернулися? Ну, якжеж там? Яке імя дали дитині? Хто держав до хресту?

— Куми Наталія Велисвітська та Павло Іва... Та я... я, Дарцю, здається, вмираю... Так, так, дитині дали імя Олимйіяда... Так, то для вшанування своєї добродійки... Та я, Дарцю, випив нафти...

— Що таке? Абож то там давали нафту пити?

— Признаюся, що я без твого дозволу хотів напитися горівки, та Бог покарав мене. Я через помилку випив нафту... Що тут робити?...

„Дарочка", як почула, що без її дозволу посмів хтось заглянути до шафи, обурена таким нахабством, мерщій світить свічку, вискакує з ліжка босоніж, не зодягнена, в папільотах, і біжить на місце злочину.

— Хто вам дозволив? — кричить сердита, переглядаючи шафу — чи то горівка для вас?

— Таж я, Дарусю, не горівку, лише нафту пив — виправдується Стрижин і втирає холодний піт із чола.

— А що вам до нафти? Чи її там для вас поставили? Абож то нафту даром дають, чи що? А чи знаєте, по чому тепер нафта? Знаєте?

— А л е ж, дорогенька Дарочко, таж тут іде про життя, а тобі гроші в голові!

— Впився тай шафи мені плюндрує! — кричала Дарка, сердито замикаючи дверці. Голота! тирани! Ах, я нещаслива! Ні хвилиночки спокою! навіть у ночі!... Безбожники! Щоби й вас доля так на тому світі переслідувала! Ні, це вже годі видержати! Завтра забираюся тай кінець. Якжеж це, я невинна дівчина, а цей тут важиться приходити незодягнений...

І так по свому розпустила язик. А Стрижин знає, що коли ця сухорлява його Дарка розгнівається, то вже нема ради: ні просьбою, ні грозьбою не уговкаєш її. Тому махнув рукою, зодягнувся тай біжить до доктора. Та відома річ, що доктори лише тоді є, як їх не треба, а як який випадок, знайти їх нелегко. Тож бігав із вулиці на вулицю, від одного до одного, всюди по кілька разів дзвонив, добивався, та все даремно. Вкінці збудив аптикаря... Щож, може й він порадить.

— Чого хочете — заспаний аптикар питається так поважно, що й найвідважніший міг би заніміти.

— Пане! ради Бога! прошу — з а г и к у є т ь с я Стрижин — дайте мені якесь лікарство, бо, бо я саме перед хвилиною через помилку напився нафти... Вмираю!

— Передівсім п р о ш у вспокоїтися та відповідати лише на питання, бо інакше не дійдемо до ладу. Отже кажете, що ви напилися нафти? Так?

— Так, так, нафти. Рятуйте, ради Бога.

А п т и к а р поволеньки, поважно пішов за прилавок та став заглядати в книжку. Як переглянув кілька книжок, здвигнув насамперед одним раменем, потім другим, скривився, подумав і вийшов до другої кімнати. За десять хвилин вернувся з іншою книгою тай знов починається читання.

— Гм, гм — мимрить, наче чогось непевний. — Вже саме те, що вам недобре, каже піти до лікаря.

— Я вже був, пане, та до нікотрого з них не можу додзвонитися.

— Аґа, то нас, аптикарів, не вважаєте людьми? Так, аптикаря то можна по ночах будити, а чейже навіть собака потребує відпочинку. Та панове того не хочете зрозуміти. Всім здається, що аптикар то не людина, нерви має з мотузків.

Після такої н а у ч к и Стрижин зітхнув лише тай вийшов.

— Гм, нема ради — думає собі. — Вже, видно, така моя доля. Нема ради, треба вмерти.

А ввесь час нафта йому відбивається, в горлі його пече, в жолудку болі, начеб хто ножами краяв і в ухах без упину дуднить: бум! бум! бум! Здається йому, що ось-ось прийде кінець, бо серце наче вже переставало битися.

А як вернувся до дому, зараз написав записочку: „Прошу нікого не обвинувачувати, бо ніхто не причинився до моєї смерти". Потім змовив молитви тай поклався спати. І так в ожиданні смерти з головою під ковдрою перележав до ранку. Всю ніч думав лише про гріб, муравою зарослий, чув уже, як на ньому пташки щебечуть...

А тимчасом рано, сів на ліжку та з усмішкою каже до Дарки:

— Хто живе правильно, дорогенька сестричко, цьому навіть і отруя не зашкодить. Ось маєш із мене доказ. Я був уже може одною ногою на тому світі, я вже вмирав, мучився — тай нічого. Трохи ще мені доскулює в ґорлі, та зрештою, славити Бога, я чуюся знову здоровий. Чомуж я це завдячую? Цьому, що правильно живу.

— О, перепрошую — зітхнула Дарка, вдивляючись в одну точку й думаючи про видатки. — Це лише доказ, що купець дав... гіршої нафти.

І знов почалося нарікання.

Несолідарний.

— В нашім бюрі всі спалиб,

— Він не дає вам спати?

— Дежтам. Але інші сплять, а він ні.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

КЛІВЛЕНД, О.

З ювилею на визвольну боротьбу.

Дня 18-го липня ц. р. громадяни Анастасія й Микола Заньки святкували 20-літній ювилей свойого щасливого подружого життя. Їх приятелі та свояки, п. А. Биць, п. П. Шийка і п. М. Джура, влаштували їм несподівану гостину на ї: фармі. На цю гостину прибуло багато місцевих та позамісцевих гостей. П. Василь Ковальський в імені гостей побажав ювилятам гарного дальшого життя. При забаві не забуто за рідний край і п. Осип Стойка в довшій промові зясував положення в старому краю та візвав присутніх зложити на визвольну боротьбу. Збіркою занялися пані Анастасія Толочкевич і п. Іван Сподар. Зібрано $12.25. Жертвували: ювиляти Анастасія і Микола Заньки $2; Григорій Кравчишин та Анеля Пацьорка по $1; по 50 ц.: С. Чорній, П. Чайка, Ф. Мураль, О. Тулай, І. Сподар, Н. Бусько, П. Полівчак, М. Прибила (Дітройт); по 25 ц.: С. Стельмашик, Г. Прийма, Н. Волянський, Г. Кукіз, І. Лісько, А. Кузьменко, В. Джура, В. Баланді, І. Малко, М. Кравчишин, І. Гудз, И. Стойка, П. Толочкевич, Шиманський, В. Ковальський, С. Бігановський; дрібними 25 ц. Разом $12.25. До тої суми п. І. Сподар додав 50 ц., як збірку на забаві в пані Софії Когут. Разом переслано до Центральної Управи ОДВУ $12.75, які так розділено: $5.75 на визвольну боротьбу, $4 на Рідну Школу і $3 на інвалідів.

Марія Кукіз.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Сестр. Рож. Пр. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх члениць, що місячні збори відбудуться в суботу, 14-го серпня в гали церковній. Початок в годині 7-мій ввечір. Просимо члениць явитися на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Довгуючих просимо прийти на ці збори і вирівнати свої залеглости, бо каса не буде посилати за нікого розмету до Союзу. Просимо члениць старатись про нових кандидаток, як також просимо вписувати свої діти до Союзу. — Олена Скробач, предс.; Анастазія Грицак, кас.; Марія Ходак, секретарка.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. Николая, від. 4, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться у вівторок, 17-го серпня, в год. 7:30 вечером, під ч. 264 Варен вул. Просимо членів прийти і вирівнати свої довги. — Н. Пупчик, предс.; В. Черепика, кас.; В. Глива, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ЛОЛИНА, ПОВ. ДОЛИНА.

На днях наспів до Америки на руки громадянина з села Лолин, пов. Долина, лист з проханням від наших земляків, які просять нас помочі в їх початому ділі будови читальні „Просвіти". Цей лист подаємо до часопису принагідно та просимо всіх долинщан про центу нашим братам у ріднім краю. Цей лист звучить:

До братів українців на далекій чужині за океаном.

Тяжка доля закинула Вас у боротьбі за хліб насущний на далеку чужину за океан і тільки в рядкоги довідуємося з часописів, або з листів, про Ваше життя-буття. Дуже милі є для нас ті вісти про Вас, бо з них ми довідуємося, що Ви там не дармуєте, що організуєтеся та працюєте для української справи.

Ми тут у старім краю переживаємо тяжкі часи, та цим ми не зражуємось, тільки дальше працюємо для добра справи.

За що ми боремось і яка наша ціль, Ви добре знаєте, бо та ціль є певно також і Вашою мрією, Вашим ідеалом.

Також у нас на Підкарпатті зачинають люди щораз більше горнутись до освіти і до читальні. І в нашім селі, Лолині, є читальня „Просвіти" від 1928 р., але вона не проявляє такої діяльности, як повинна, а то з браку відповідної домівки. Тамтого року ми приступили до будови Народнього Дому, та малий запас готівки, який ми мали, скоро вичерпався, і тепер нема за що будови докінчити. Люди вже більше складати не можуть, бо в нас страшна нужда: гірська земля невроджайна, заробітків нема.

Ті, що походять з долинського повіту, знають, як то тяжко колись жилось; а тепер без порівняння гірше та тяжче.

Ми звертаємся з проханням про підмогу до нашої односельчанки, Анастасії Тисяк, і вона нам не відмовила, а прислала 25 долярів та обіцяла ще прислати, за що їй на цім місці складаємо щире спасибі. Одначе ми не маємо більше таких свідомих людей з нашого села, тому звертаємося з проханням до інших свідомих людей, що походять з Долинщини, як теж до всіх інших, яким дорога є загальна українська справа. Поможіть нам у розпочатому ділі, спроможіть нас своїми ласкавими жертвами, а зробите культурне діло, бо поможете нам докінчити дім, де наша молодь могтиме сходитись, організуватись та набирати національної свідомости, без якої ми не зможемо осягнути своєї великої мети, коли настане слушний момент.

Лолин 11. липня 1937 р.

За Комітет Будови „Народнього Дому" в Лолині:

Печатка.

Іван Тисяк, голова; **Іван Данилюк**, заст. голови; **Василь Шкудор**, секретар.

Ми, що проживаємо тут в Америці, вибрали комітет для збірок на будову Народнього Дому в Лолині. Отсею дорогою звертаємось до всіх краян з долинського повіту, щоб ласкаво надсилали свої жертви на ту ціль.

За комітет: **о. С. Гривнак**, голова; **о. Маричиш**, секретар; **Н. Бубняк**, касієр.

P. O. Box 221, Nanty Glo, Pa.

Догадався.

Син різника приглядається до начинювання ковбас і каже:

— Тепер, тату, вже знаю, на що є шкірки на ковбасі.

Тато різник: — На що?

Син: — Щоб ніхто не знав, що в середину пхається.

У різника.

Хлопець від шевця: — Прошу дати мені ковбасу, але таку несвіжу, як учора.

Різник: — Чому таку саму?

Хлопець: — Бо майстер оказав: Як іще раз принесеш таку саму ковбасу, то сам будеш її їсти.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Упімнення.

— Діти, будьте спокійні, бо батька рука болить, то не зможе вамв скіру дати!...

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І БОГИНЯ МАЇВ.

(88)

В напів притомному стані Дарно старався дати пояснення про потвори, які замешкують „затрачену столицю". Притім він остерігав Тарзана і його товариство, щоб чимскорше звідсіль утікали, бо дуже правдоподібно, що потвори; запримівивши його втечу, пустяться вслід за ним. „Скорше, скорше, втікаймо звідсіль", повторяв горячково Дарно.

Після тих слів Дарно [illegible] стратив память. Тарзан [illegible] спокійний. Знаком голови він указав Юлі, щоб дала йому понюхати медицини та в той спосіб знову привернути його до памяти. Тут до розмови втрутився Раглян і заговорив: „Я гадаю, що в його словах є багато правди. Ми втікаймо звідсіль, поки живі. Ці потвори можуть дійсно нас зловити".

Раглян говорив ці слова не тому, що він боявся. Його [illegible] хланність на маєтки була така велика, що затемнювала навіть страх про життя. Але тими словами він хотів зneохотити Тарзана до дальших розшуків „затраченої столиці". „Якби тільки Тарзан задоволився знайденням Дарнота і повернувся назад, все булоб гаразд", думав він собі.

Але Тарзана не легко було застрашити. Він холодно поглянув на Рагляна і відповів: „Коли ви хочете вертатись, можете собі йти. Ніхто вас не тримає. Щодо мене, то я не завертаюся в половині дороги. Я дуже радий, що Дарно врятований від смерти, але на цьому ще не закінчене моє завдання. Я зобовязався привезти майорові Мартінґові привезти з собою „зелену богиню".